СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 111. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 7-го червня 1945. No. 111. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, June 7, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

АЛІЯНТСЬКА КОМІСІЯ ВИЗНАЧИЛА ГРАНИЦІ НІМЕЧЧИНИ

Департамент стейту у Вашингтоні проголосив умовини для поведінки німців у передвоєнній Німеччині, на які згодилася аліянтська комісія, складена з начальних командантів Америки, Англії, Росії й Франції, на нараді в Берліні вівторок 5. червня 1945. Ці умови оголошено водночас в Москві, Лондоні й Парижу. Умовини обіймають чотири документи, в яких зясовані засади й правила, на підставі яких Німеччина буде адміністрована Аліянтами.

Головні точки рішення спільної аліянтської комісії такі: Границі Німеччини останутъ такі, які були дня 31. грудня 1937. році ще заки Німеччина заняла Австрію. Для практичних цілей адміністрації Німеччина буде поділена на чотири смуги, а це: Східня припаде під адміністрацію Совєтського Союзу; Північно-Західна припаде Англії; Південно-Західна припаде Злученим Державам Америки; Західна піде під Францію. У цих частинах будуть правити військові команданти кожної із згаданих держав.

Смуга „Великого Берліна" буде занята окупаційною владою складеною із представників згаданих чотирьох держав. Між-Аліянтська Команда буде спільно адміністрували цею смугою. Німеччина не буде мати свого уряду, але у важних справах кожна окупаційна влада буде порозуміватися з іншими і разом вони будуть творити Комісію Контролі.

ДЛЯ ВТРИМАННЯ СВІТУ ТРЕБА МОРАЛЬНИХ ЗАСАД — КЛИЧЕ БОТЛЕР.

„Щоб цивілізація не була знищена і щоб на її місце не прийшло дикунство в недалекій будучині" — остерігав Николас Батлер, уступаючий президент Колюмбійського університету великі й малі держави цілого світу — „вони мусять негайно обєднатися у міжнародній співпраці. Само існування окремих незалежних амбітних держав із різнородними багатствами, в різних видах і з різною силою, заохочує хіба до боротьби за владу, за силу і за здобутки, а така поведінка нищить оцей світ, в якому ми живемо... Є лише один спосіб, в який можна спинити цей убивчий і винищуючий конфлікт, а це міжнародня співпраця" — говорив Ботлер. Цю промову виголосив він на закінченню шкільного року до 10,000 студентів.

МОСКАЛІ ДОМАГАЮТЬСЯ ДОВІРЯ ДО ЇХНЬОЇ ЩИРОСТИ.

З нагоди застою на міжнародній конференції у Сан Франсиско з причини становища Москви до справи вета для Ради Забеспеки в будучій лізі націй, оприлюднено погляд московської делегації, що народи світу повинні мати довіря до щирости Совєтської Росії і до інших великих потуг як також до їхнього бажання втримати справедливий і тривалий мир. Російський погляд такий, що нема чого побоюватися, щоб якане-будь велика держава надužила своєї сили. Малі краї, на думку росіян, ліпше вийдуть на цьому, коли будуть підтримувати єдність і однодушність великих держав.

Данію приняли як 50-ту державу на міжнародній конференції.

З нагоди 96. річниці данської конституції конференція Обєднаних Держав приняла нових членів у свій склад, а це делегатів Данії. Відповідне запрошення для данського уряду вислав генеральний секретар Алджер Гис.

КОМУНІСТИ ВЖЕ РОЗПОЧАЛИ НОВУ ТАКТИКУ В ЮНІЯХ.

Рой Гудсон, один із комуністичних провідників, діяльний в робітничих юніях, оприлюднив у комуністичній ґазеті Дейлі Воркер, що він одобрює нову постанову краєвої ради Комуністичного Політичного Товариства із суботи 2. червня, щоб приступити до революційної тактики.

Ефраїм Шварцман, редактор новинок — „Нюз", органу відділу 338 юнії харчевих робітників в Ню Йорку, приналежного до СІО, пише, що ця постанова буде мати вплив на поведінку робітничих організацій, над якими верховодять комуністи. Вони викличуть робітничі страйки за „махненням капелюха" цих верховодів, твердить Шварцман. Це буде залежати від рішення конференції у Сан Франсиско. „Коли Англія й Америка дадуть Росії те, що вона захоче, тоді революційна тактика може бути припинена", — пише Шварцман. „Коли Росія не дістане всього, що хоче, тоді піде в рух революційна тактика повним розмахом"... Як перший крок в тому напрямі „підуть напади на президента Трумана і на уряд Злучених Держав. Стетиніюс і Ванденберг опиняться на списку фашистів".

Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет дістав дозвіл на збірку до $300,000

Телеграмою до „Свободи" звідомляє Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет з Філядельфії, що Президентська Допомогова Воєнна Контрольна Рада у Вашингтоні дала цьому комітетови, письмом з 4. червня 1945, дозвіл на збірку і висилку фондів для українських жертв війни в Европі до висоти $300,000 а також на збірку одіжи і харчових продуктів.

До комітету наспіли теж нові телеграми з Бруксели, в Бельгії і з Женеви, у Швайцарії, що положення українських біженців в Европі трагічне і тому вони благають негайної допомоги.

60 МІЛІОНІВ ВОЄННИХ ЖЕРТВ У ТЕПЕРІШНІЙ ВІЙНІ

За обчисленням воєнного департаменту у Вашингтоні воєнні втрати в теперішній европейській війні досягли числа 60,000,000 людей. Є це найбільші втрати досі знані в історії. Із цього числа около 14,000,000 є вбитих або померших. Кількість згинуло цивільних людей внаслідок голоду йналетів з повітря, це докладно годі знати. До воєнних жертв треба зарахувати крім цих, що погинули, ще такі: постійно окалічілих є 5,500,000; ранених, що знову повернулися до воєнної служби є 30,000,000; плінників 10,000,000, отже разом 60 міліонів. У першій світовій війні було всіх жертв 37,000,000, з того числа було 8,538,000 убитих або померших.

ІТАЛІЙЦІ НЕ Є ЗАГРОЗОЮ СВІТОВОГО МИРУ—ТВЕРДИТЬ ВЕЛЕС

Сомнер Велес, бувший підсекретар стейту, радить у черговій синдикованій статті, щоб Злучені Держави дали моральну й матеріяльну допомогу Італії, довели до перевибору правного уряду і піддержали його на будуче. Коли цього Америка не зробить, тоді населення Італії піде або в скрайно праву або в комуністичну напрямку — міркує Велес. Коли наше відношення до Німеччини опирається на переконанню, що німці це войовничий нарід і тому він є загрозою для миру, то італійців треба оцінювати інакше, думає автор.

Італійці не хотіли загалом іти до війни, а зокрема вони були противні війні із Злученими Державами, і вони загалом не є загрозою для миру у світі. Треба лише в Італії поставити демократію на місце фашизму твердить Велес.

Чорчил заперечує підбехтування Сирії

У своїй промові перед британським парляментом премієр Чорчил заперечив закиди генерала Де Гола, що мовляв британський уряд довів до вибуху в Леванті. Він висказав надію, що пропонована конференція британців, американців, французів у Лондоні полагодить успішно справу Леванту й заведе там мир.

Зо слів Чорчила виходило би, що вибух боротьби в Сирії треба приписати акції французького уряду. Чорчил казав, що французький уряд вислав до Леванту військові скріплення проти осторог Злучених Держав і Британії.

Донесення з Парижу просто підтверджують цей останній закид Чорчила.

АТЛІ ВИСМІВАЄ ЧОРЧИЛОВІ СТРАХИ ПЕРЕД СОЦІЯЛІЗМОМ

Клемент Р. Атлі, бувший міністер у кабінеті Чорчила з рамени Партії Праці, дав радіом відповідь на промову Чорчила, в котрій Чорчил малював перевагу Партії Праці як панування тоталітаризму й Ґестапа. Атлі пригадував британцям, що в Англії Партія Праці вже була раз при правлінню, а прецінь тоді не було в Британії ні тоталітаризму ні Ґестапа. Атлі висміває теж Чорчила за те, що він називає свій кабінет національним. Він закидає, що Чорчилові острахи походять не від нього самого, а від лорда Бівербрука, газетного магната.

НІМЕЦЬКІ АНТИ-НАЦІСТИ НАЗИВАЮТЬ НІМЦІВ НЕЗДІБНИМИ ПРАВИТИ СОБОЮ

Група німецьких анти-нацистів, визволених з нацистичних концентраційних таборів, у розмові з американськими газетярами в Неаполи, в Італії, назвала німців нездібними до демократичної самоуправи. В імени групи говорив пастор Мартин Німелер, що німці не люблять мішатися до політики, а люблять віддавати правління над собою іншим людям. Німці щоправда раді, що Аліянти їх визволили зпід нацистичного панування, але з того ще не виходить, що вони раді зажити під демократичним урядом зо свого вибору.

ТІТО ПРЕ ДО УНЕЗАЛЕЖНЕННЯ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ХОРВАТІЇ

Маршал Тіто говорив у Загребі, столиці Хорватії, до групи хорватських священиків, котрих він просив подати йому найкращий спосіб для розвязки проблеми хорватської церкви, який мабуть взяти під увагу югославські державні збори. Він казав, що югославський уряд хоче завести згоду між югославянами на церковнім полі та що супроти переваги православних у Югославії треба би, аби католицька церква Хорватії стала незалежною від Ватикану, котрий у політичних справах правильно схилявся скорше на бік Італії, ніж на бік Югославії.

КОЛИСЬ ТАМ БУЛА СТОЛИЦЯ! — Ось ті румовища і розбиті доми без дахів, що їх видно з фотографічної знимки, знятої з літака, означають те місце, де було недавно гарне місто Наґа, столиця Окінави. Руїни адміністративного будинку, що їх бачимо, це майже одиноке, що ще остало з многих високих будівель.

ВОРОГ НА ОКІНАВІ БЛИЗЬКИЙ ПОВНОГО ЗАЛОМАННЯ

Адмірал Ниміц видав про операції на Пацифіку комунікат, незвичайний тим, що він не згадує боротьбу на острові Окінаві, а згадує тільки повітряні операції проти корабельних і повітряних баз ворога на сухоземі Азії.

Таке пропущення вісток про боротьбу на Окінаві означає правдоподібно, що адмірал приготовляє про цю боротьбу спеціяльний комунікат. За всякою правдоподібністю, цей спеціяльний комунікат донесе про закінчення всякого опору на Окінаві.

Що до цього йде, вказують всі останні донесення з Окінави. Ворог уже видно вичерпав не тільки свої припаси людей, але й свою зброю. Доставляти нову міг би хіба через повітря, але цього йому не дають переважаючі сили американського летунства.

АДМІРАЛ ВИСМІВАЄ СЕБЕГУБНІ ЛІТАКИ.

Віцеадмірал Мичер заявив на конференції з пресою в Вашингтоні, що японська кампанія при помочі себегубних летунів зовсім не приносить ворогові стільки користи, ні нам стільки шкоди, як це говорить ворог. Назагал тільки один процент себегубних літаків успіває досягнути своєї цілі. Коли такий літак ударить об малий корабель, він зробить йому велику шкоду; зударення з великим кораблем кораблеви багато не шкодить. Самий адмірал пережив атаки таких двох літаків на свої кораблі. Він заповів, що незадовго американська фльота заведе в себе певні міри, які зовсім унеможливлять подібні шкоди.

ВЕЛИКИЙ РЕЙД СУПЕРФОРТЕЦЬ НА КОБЕ.

Американські бомбовики „Бі-29", що тепер займаються консеквентним винищування японської воєнної продукції, вдарили в вівторок на найбільший порт Японії та важне промислове місто Кобе та прорізали крізь його середину великий шлях пожару й знищення. Вісім бомбовиків пропало підчас рейду.

Американська команда відкрила теж, що суперфортеці робили напад чотири дні тому на велике місто Осаку та знищили в ньому пожаром три й три чверті квадратових миль.

ДАЛЬШІ ПОСТУПИ НА ФИЛИПИНАХ.

Літаки з Филипинів били по китайських позиціях здовж побережжя Китаю й по острові Формозі. Били теж по японцях на островах Борнео й Тіморі.

На самих Филипинах американські війська роблять далі поступи проти ворога на островах Люсоні й Мінданао.

ПЕРШІ ЗБОРИ АЛІЯНТСЬКОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РАДИ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

На берлінськім передмістю Кепеніку відбулися у вівторок перші збори Аліянтської Контрольної Ради для Німеччини. Америку представляв генерал Айзенговер, Росію маршал Жуков, Британію маршал Монтгомері, а Францію генерал Жан де Лятр.

Американський представник приїхав літаком із Франкфурта на летнище Темпельгоф, де його привитали представники Червоної Армії американським і совєтським гимном, та звідки він поїхав через південно-східні передмістя Берліна до головної кватири. Здовж їх дороги всі доми були прибрані прапорами американськими, російськими, британськими й французькими. На вулицях цивільного населення не було, а були тільки російські вояки й військові поліцаїки. Тільки на деяких перехрестях стояли купки німців.

Збори відбулися дуже коротко й церемоніяльно. Підчас них генерал Айзенґавер говорив на совєтськім радіо з Берліна про заслуги Червоної Армії для перемоги над Німеччиною. Ґенерал ще того самого дня вернувся до своєї кватири в Франкфурті.

НЕМА ЗГОДИ ЩОДО ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ.

Лорд Райт, предсідник аліянтської комісії для воєнних злочинців, дав до зрозуміння, що великі потуги ще не погодилися на процедуру судження німецьких воєнних злочинців. Не тільки нема згоди між Совєтським Союзом, з одного боку, та іншими потугами, а другого, але навіть самі британці ще не знають, наприклад, чи судити Ґерінга звичайним цивільним судом, чи військовим. Комісія не знає теж, чи кляcифікувати як воєнні злочини стріляння моряків розбитих субмаринами кораблів. Райт уважає брак згоди між потугами неважною справою.

На лісті злочинців воєнних поставлено теж Геса, нацистичного провідника, що свого часу прилетів до Англії.

Аліянтські агенти ще далі глядають за нацистичним міністром заграничних справ Рібентропом. За останніми здогадами, він може вкриватися в Лондоні.

Англійські ґазети подають подробиці арешту британського підданого Вилієма Джойса, що робив для нацистів пропаганду радіом і був відомий серед британців як „Лорд Го Го".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of Octobed 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число в суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Чого американський нарід не затвердить

Не дуже то добрі вісти надходять з міжнародних нарад у Сан Франсиско. Що там є всілякі тертя, це знаємо. Та як є у дійсности, годі точно знати, а тим самим тяжко витягнути з них якісь обєктивні заключення. Бо що тертя при того роду міжнародних нарадах мусять бути, це природне. А крім цього в Сан Франсиско обєднують інтереси малощо не 50 держав! Отже те тертя є тут особливим. Зате замітним у тих усіх тертях і дискусіях є те, що при розвязуванню різних проблем найбільше реакційне становище займають Совєти, змушуючи ще й американців цьому потакувати. Саме тепер совєтська делеґація ставить такі вимоги, що спрямовані до того, щоб створити в світі щось таке неначе диктатуру трьох потуг, чи там пятьох, коли брати справу формально. І то на те, щоб обняти залізним обручем більші чи менші держави і народи, що булиб у тій диктатурі не вільними державами чи народами, а просто поневоленими. Так принаймні розуміють нові вимоги Совєтів ті середні чи малі держави, що мають своїх заступників у Сан Франсиско, як і ті, що з різних причин в цій конференції не беруть участи.

Що такі побоювання глибоко узасаднені, виявилось саме тепер, коли пішов спір за те, чи буде могти відбуватись в пропонованій Раді Забезпеки дискусія над зажаленнями якоїсь держави, якщо одна з пятьох потуг заявиться проти такої дискусії. Одинока совєтська потуга заявилася за те, щоб кожна з тих потуг могла заветувати таку дискусію. Це значить, що якщо вона заветує, то дискусія не могла би відбутись навіть якби всі інші чотири потуги були за таку дискусію. Річ очевидна, що Совєти не є такі наївні, щоби не знати, що така дискусія скропилася би в першу чергу на них. Вони добре знають, що посипались би різні жалі збоку різних держав і народів, що їх Совєти „звільнили" чи держать здавна у ярмі. Якжеж тоді їм допускати прилюдну дискусію над такими жалями? Правда, не так то легко булоб і в такому випадку видертись з совєтського царства таким жалям. Та Совєти налякані вже навіть тим, що якщоб повстала справжня нова Ліґа Націй, то могла би бути принаймні теоретична можливість одній чи другій „сфедерованій" совєтській державі, чи „заприязненій", чи якомусь народови, чи там „національній меншині", віднестись з кривдою до цього міжнародного тіла, що мало би берегти в світі спокій й полагоджувати різні недомагання і жалі мирним способом.

Певно, що такі жалі могли би бути не тільки проти Совєтів, але й проти інших держав, та видно, що Совєти таки найбільше бояться того, що могла би бути в світі публична дискусія над тим, що в них діється, чи як вони поступають з державами і народами. Звідси і совєтське вето.

Та так є, що на це совєтське вето не дають згоди ні Америка, ні Анґлія. Америка не дає, бо просто не може інакше поступити, знаючи, що американський нарід цього не прийме, навіть, якби американський уряд чи американська делеґація тепер уступили. Ось і тому звернулися тепер Америка і Британія просто до Сталіна, щоб Совєти уступили з свого становища в Сан Франсиско.

ЗА ПОПРАВУ ДОЛІ ФАРМЕРА

У конґресі підготовляється тепер широко закроєна законодатна акція, що має на цілі підняти рівень життя фармерів. Відноситься вона в першу міру до мешканевої справи фармерів, але зачіпає теж і інші ділянки, ба навіть справу власности фарми. Звісно, такі справи не набирають широкого розголосу, і вістки про них не дають новинок на перші сторони газет, але не дивлячися на те, вони мають преважне значіння для людського життя й заслугують на поважну увагу широких кругів населення.

Щодо мешканевої справи фармерів, то порушення її могло би викликати зараз на самому вступі щире здивовання, головно серед мешканців міст. Як вони почули би ще, що при обговорюванню справи фармерських мешкань хтось уживає фрази „фарм сломс", себто говорять про нуждарські мешкання на фармах, то пересічний мешканець міста просто руки розвів би, гейби йому хтось хотів говорити казки, вдаючи, що говорить йому чисту правду. Тимчасом якраз такої фрази вживає й федеральний Департамент Рільництва й „Федеральна влада для публичного мешкання", котрі на спілку займаються справою мешкань для фармерів. Кажуть вони, що інакше й не можна назвати тих старомодних домів, що нині в багатьох фармерських околицях є правилом. Такі доми інколи називають „кабінами" („кебинс"), а інколи таки просто домами („гавзиз"). Служать вони звичайно за мешкання для фармерів-арендарів, але часами й для фармерів-власників. Уживання їх на тільки поширене, що усунення цих мешкань з ужитку згадані дві федеральні влади вважають загальною національною суспільною справою.

Як їх усунути, для цього вже вироблено зовсім виразні проєкти. За одним таким проєктом, Департамент Рільництва мав би викупити всі такі фармерські доми по далеко від людських центрів положених фармерських округах та виставити на їх місце нові будинки. Такі доми уряд мав би потім винаймати фармерам за низький рент. Наймаючи доми фармерам мав би уряд при тому давати нагоду ставати повними власниками таких домів, так що амбітні й талановиті фармері могли би остаточно ставати „власними босами". Мало би це робитися в цей спосіб, що частина ренту, плаченого таким фармером, мала би зараховуватися фармерови на рахунок його виплати ціни купна.

Цей плян, зовсім природно, вимагає поважного фінансування. Фонди на це мав би достарчити федеральний уряд. Велика частина цих фондів зчасом мала би вернутися назад до федерального скарбу. Видаванням цих фондів мало би занятися якесь федеральне бюро, правдоподібно Департамент Рільництва. Ці всі справи мусять бути унормовані відповідним законом, і власне над подробицями такого проєкту йдуть тепер розсліди експертів та публичні дискусії серед людей, зацікавлених у цій важній суспільній справі. Нема сумніву, що Америці це буде корисно для цілого краю, як такий закон буде ухвалений і введений у життя.

Микола Чубатий.

Чи не пора американським українцям забути про партії?

II.

Теоретично комуністи українського роду моглиб як у других народів бути одною із партій українського народу, одначе своїми звязками та залежністю їх від Москви, головного противника українського народу, комуніста українського роду як ґрупа, що стоїть на услугах противника українського народу, з природи відносин українсько-російських, не може бути уважана за партію, себто частину українського народу, а тільки за ґрупу людей, що стоїть вже в таборі противника.

Сказане відноситься теж до комуністів білоруського роду, литовського, естонського, лотишського чи теж фінляндського. Одним словом, де нація стоїть у боротьбі з Росією за істнування, там комуністи тогож народу стоять на службі національного ворога і тому не можуть входити за частину тогож народу ,за звичайну партію. Від партії народу муситься домагати принайменше солідарности у справах самого існування народу.

Старокраєві партії та американські українці.

Ще до теперішної війни на терені Америки та Канади існували мало не всі ті самі партії, що існували в краю та на еміґрації в Европі. Були тут за морем і українські соціялісти, і українські есери, були теж ґетьманці, націоналісти та ліберальні демократи. Одним словом на терені Америки ми мали представників дослівно всіх старокраєвих партій й то не тільки в початках свого еміґраційного заморського життя, але навіть по довгих роках свого побуту в Америці. Річ природна, цей поділ на українські партії не входив тут в ніяку колізію з американською чи канадійською льояльністю американських українців різних партійних уподобань, бо ні Америка ні Канада не мали, не мають і в майбутности теж не матимуть ніяких протилежних інтересів, якщо український рід буде господарем в Україні. З тої теж причини приналежність американського українця до такої чи другої української партії не стояла у ніякому звязку з льояльністю та відданістю прибраній батьківщині. Одначе ніде правди діти, існування серед американських українців партій, що суто звязані з порядкуванням життя серед українського народу в Европі чи з ціллю порядкувати майбутню українську державу, виглядало досить нельоґічне та неконсеквентно.

А всеж таки партії серед американських українців існували мало не до останних часів, а партійні заїлости були нерідко дуже високі. Поміж поодинокими партійними ґрупами була доволі солідна гризня. Хоч по правді, це було Шекспірське „багато галасу за ніщо", бож як можна було на терені Америки ділитися та ворогувати за це, чи Україна має бути націоналістична, есерівська чи гетьманська? Про такі річи спорили та гризлися поміж собою американські ситизени, які, принявши горожанство одної з американських держав, надіді не мають ніякого права вмішуватися в це, чи українці в Европі на випадок щасливої конюнктури мають мати в Києві гетьмана чи націоналістичного лідера. Посторонному такий поділ на українські старокраєві партії видавався цілком перестарілим та нельоґічним.

Найстрашніша в світі війна та українські партії.

Ці самі соціольоґічні студії над життям націй виказують, що національні чи релігійні переконання люди міняють тільки по якійсь поражаючій події в їхньому життю, себто по якімсь моральнім потрясенню, бож це правдивий перелім в духовім життю людини, що жила досі по своїм переконаниям.

Натомісць партії самі звичайно розбиваються, заникають, зливаються по переломових подіях в життю збірноти. Для прикладу такою подією є теперішня світова війна. Немає ніякого сумніву, що теперішня світова війна стала теж такою подією в життю українського народу; вона перекинула догори ногами всякі партійні догми, ставлячи життя українського народу в Европі у нове положеня, для якого старі передвоєнні партії не мають дослівно ніякого примінення.

Там в старім краю, на рідних землях, зайшли такі основні переміни в політичному, економічному та соціяльному життю українського народу, що дальше існування передвоєнних партій там на рідних землях сталося беззмістовним, а щож допевра говорити про американських українців, громадян чужої країни.

Для прикладу наведу один чи другий факт з дійсного життя. Яке, наприклад, примінення може мати нині в Україні партія соціялістів-революціонерів, себто партія аґрарних соціялістів, коли вся земля в Україні, оскільки не є, то в найкоротшім часі буде соціялізована, а приватна власність зникла. Така партія є вже засуджена на повне безробіття, а її дальше існування безмисльне.

Так само для прикладу наведу другий факт. Яке, наприклад, примінення може мати гетьманська партія, коли по теперішних подіях на українських землях встановлення влади гетьмана є цілком безнадійним та неможливим. Таке саме можна сказати й про інші українські партії. Яке примінення можуть мати серед американських українців націоналісти, коли створення націоналістичної української держави це прямо утопія в тих обставинах, в яких ми живемо. Таке саме можнаб сказати про всі політичні уґруповання серед українського народу. З того виходить, що там серед европейських українців мусить наступити кріза в укладі довоєнних українських партій, якщо їхнє життя має мати якусь льоґіку та консеквенцію, а щож допевра серед американських українців.

На терені Америки консервувати нині партійні вивіски, то вже таки цілком нерозумно. Щож проте лишається нам серед нових часів та нових обставин? Українська земля вся нині під Совєтською Росією. Існує, правда, українська република; вона навіть добула місце в Обєднаних Державах, але це все не може нам закривати дійсного стану річей, що нині української держави ще нема, та що за неї треба усім українцям, що думають катеґоріями зрілого народу, далі боротись як за правдиве визволення українського народу. Перед українським народом доперва боротьба за українську державу. Тому, по моїй думці, серед американських українців може існувати тільки одна лінія партійного поділу — на тих, що є за повну самостійність України та тих, що мають надію, що Совєтська Росія сама скоро перейде еволюцію в напрямі якоїсь дійсної автономії України. Такий поділ українського громадянства в Америці відповідає теж американським ідеалам незалежности всіх народів на світі, тому американські українці, громадяни тої країни, орієнтуючись на самостійність України не відходять від американських ідеалів волі для всіх народів. Другі, що сподіються чуда, шукають компромісу з американськими ідеалами.

Українські комуністи, які сліпо стоять тільки на услугах Москви, нині головного противника українського народу, так само як дотепер не можуть далі уходити за українську партійну ґрупу, тільки за ґрупу квіслінґів серед українського народу в користь противника. Потрафилиб українські комуністи натільки унезалежнитися від Москви, щоб могли повести боротьбу з російським централізмом за правдиву автономію України, тоді вони моглиб стати українською партією федералістів.

Муром, що відділяє українських комуністів від рідного народу, не є їх комунізм, як економічна система, а тільки їх повна залежність від головного ворога української нації. А це вже ясно кваліфікує, що комуністи українського роду не могли би бути в такім стані живою частиною українського національного організму. В змаганню поміж Україною та Росією йде за обеспечення національного існування та за життя українського народу як господаря на рідних землях. Економічна система, яка має запанувати у вільній Україні, це річ другорядна, бо українці це нація, що перед колективізацією Совєтів була демократичною у практичному своєму житті, а не в теоретичних міркуваннях.

У всякому випадку перед американськими українцями стоїть потреба поважної застанови, чи старий довоєнний партійний поділ нині ще має рацію існування, чи він має сам у собі ще якусь льоґіку. Практичне життя нації ніколи не може йти всупереч засадам простого розуму.

(Кінець).

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

19) (Всі права застережені)

— Ви всі так розхвалюєте „екстра-ґенк". Чомуж ви не пішли на той „ґенк" працювати? — почав допитуватись вже він.

— Знаєш, — замявся вуйко. — Екстра-ґенки формуються перед самою косовицею, щоб на осінь всі дороги впорядкувати. Соткиж тисяч вагонів ошениці везтимуть в осені на схід. Ми от, і чекаємо. Скоро тут один набиратимуть...

Вуйкові слова виглядали на правдиві, про сотки тисяч вагонів пшениці особливо. З забитою думками головою пішов Безхатний до авта. Штенфліхт вже ждав на нього.

— Ну, ходім, перекусимо, та поїдемо.

— Дякую, — вимовив Безхатний змішано. — Я, знаєте, хотів би поїхати на залізницю працювати, на екстра-ґенк — говорив повільно, на фармера не дивлячися.

— Чи ти здурів? — видивився на нього господар. — Де ти під цю пору екстра ґенк найдеш? Всі вже відійшли давно. І на кожному, як що працює сотка людей, то певно пятьдесять голодних безробітних по корчах сидить, жде, може кого наглядачі з роботи наженуть. От, ходи їсти, та поїдемо додому.

Безхатний відмовився. Як його Штенфліхт не вмовляв, він вперся на свойому. Нарешті фармер погодився:

— Шкода мені тебе, хлопче. Колиб ти був моєю ріднею, я тебе і перетріпав би, а не пустив би. Силоміць задержувати тебе не хочу. Поїдь, попробуй щастя. Не знайдеш нічого — приїзди просто до мене, або зателефонуй з міста. Не соромся. Тобі певно наговорили оті волоцюги, що ніде не хочуть вже працювати, а ти й повірив. Їдь, переконайся. Але ще раз кажу, не соромся, повертай хоч на жнива до мене. Ми всі якось так з тобою зжилися, що тяжко буде до іншого привикати. Ех, хлопче, хлопче, яка ти ще дитина! — додав помовчавши. — Та щож... Ходи, я виплачу тобі за роботу...

В ресторані відчислив сімдесять долярів за два місяці і сорок долярів за корчування.

— Це за те, що корчував, а це по трицять пять долярів місячно, за два місяці. Перечисли! — підсунув купу банкнотів до Безхатного.

Цей горів з сорому, що повірив наклепам. Рад би вже був зістатися, докоряв самому собі, поривався чистосердечно все Штенфліхові розповісти, попрохати вибачення і їхати додому. Але язик відмовив послуху і замісць прохати пробачення, Безхатний прохав привезти до міста його річи й залишити на попередній кватирі. Промайнула думка — коли Штенфліхти за ним жалуватимуть, то річи у них зістануться і буде причина хоч в осені до них заїхати. Промайнула і погасла. Адже він дав ясний розпорядок — привезти річи до міста. Змінювати слова — так старий догадається, що він не хотів би вже від них відходити. Ні, краще хай буде те, що буде!

Щиро попрощався Штенфліхт з Безхатним. Вмовляв не соромитися й сміло вертати, коли роботи на залізниці не найде. Безхатний чув, що не вернеться, колиб йому з голоду вмирати приходилося. По недосвідности він з а в и н и в. Чейже Штенфліхт здогадався, що йому могли наговорити безробітні. З якими очима він показавсяб у них? Позичати очей у Сірка — знов же не вмів. Може до них вернутися тільки тоді, коли стане їм рівним матеріяльно, коли здобуде незалежне від нікого становище. Верне не на роботу, а по дівчину! Певно, як що вона його до того часу памятатиме, не зустріне іншого, практичнішого.

Коли відїзджаючи Штенфліхт з гореччу в голосі сказав: — Ну, гарну новину везу для своїх! — Безхатного наче ножем в груди хто вколов, так заболіло. Готов був заплакати з жалю на себе і свій недосвід, але... Сухо прощався ще раз, може і на зажди. Дивна і горда людська натура!

І поїхав Остап Безхатний! Поїхав на скитання, нужду і поневірку. Праця у Штенфліхтів стала одиноким ясним проміньом на довгі роки блукання по країні чорної нужди і болів. Не раз клян отих безсовісних, що так зрадливо покористалися його недосвідністю, довірям до людей. Втраченого, однак, жалями не повернеш.

Не мало проблукав він в пошуках за роботою. Сколесив всю південну Манітобу й Саскачеван, видав дві третини всіх грошей на саму їзду і наче біблійний блудний син повернув назад. Не за тим, щоб вертатися до Штенфліхтів, але забрати свої річи і їхати у північні ліси. На кватирі господиня зустріла його словами:

— Десь ви причарували своїх шведів. Адже вже чотири рази приїздили, питалися за вами.

— І що казали?

— Казали — господинязамялася, — Штенфліхт казав телефонувати, так він зараз приїде.

— Мабуть не те, — сумнівно похитав Безхатний головою. — Ви замялися...

— Та мені що, хіба то моя справа? — заговорила господиня байдужо. — Казав, що всі за вами сумують наче за рідним. Сподіються, що повернетеся. Робітників до сіна вже наняв, та для вас завжди місце найдеться. Ну, й робота буде лекша...

— Не можу я вернутися, хоч як бажаю того. Мені сором показатися їм на очи. Мені наговорили тут безробітні несотворені річи, а я й повірив, — і він розповів про свою розмову на стації.

(Дальше буде).

Іван Бодруг (Канада).

Після Першого Великодня в Канаді

У статті про „Перший наш Великдень у Канаді" я вже розповів читачам „Свободи", як наші канадійські іміґранти зачинали своє життя в кольонії Давфин, та як ми там святкували той Великдень. А тепер стану розказувати далі про господарський та культурний розвій наших іміґрантів у Канаді, себто про наше минуле на канадійській землі.

На схилку врочистого дня.

Серед гутірок між старшими людьми та серед веселих забав нашої молоді під Білим Хрестом серед пущі, й не стямилась громада, як скоренько проминув цей Великий, Врочистий День. Сонце от-от докачувалось до верхів Качих Гір.

— „Пора би нам уже телепатися до дому, панове газди тей газдині" — озвався з гурту старий господар, Матвій Голінатий, що в старім краю був вибраний радним, та раз мало що й на війта не поклала його громада.

— „Айжкже! Збираймоси в путерію" — сказав другий іміґрант.

„Але шьи мусимо вперед стєгнути з воза стару Настю, най си поклонит свому Максимови в могилі, та най си помолит за його душьичьку, та найси з ним поговорит та найси віплачьи, бо їй ніколи очі не всихают, видколи вин умер".

Почули цю мову Настині унуки, здорові легіні, пішли зараз до воза, розкутали бабусю з ліжників, зсадили обережно додолу тай повели її на могилу покійного діда Максима.

Уклякла бабуся у ніг могили, перехрестилася, схилила сиву голову до самого гробу тай зразу шептала молитви, а далі як не заведе старечим болючим голосом:

„Та ти ньи, Максимику мий солоденький, за цілий вік ніколи й пальцем не вдарив, такес ньй шьинував.

Ти за своєв Настев бувбис у ватру скочьив та бис її жьите своїм серцем заступив вид усьикої прички, вид усьикого нещьистя... Максимику мий срибненький та мий золотенький на шьос ньи завіз у ці безвісти тей єс ньи осиротив. А я тут не маю з ким жити, ані до кого заговорити, бо наші діти своє право мают... На шьос ньи си відрік та старість у цій безчьисній та темній Канаді... Озми мене до себе, Максимчьику мий коханий, та пригорнь ньи до себе, бо ньи за тобов серце болит, світоньку Божого не видю..."

Ридала бабуся тай сиділа на могилі. Підбігли до неї люди, взяли на руки, як дитину, понесли та поклали на віз у м'ягке сіно, а старша невістка довгенько коло неї заходилась, нім привела бабусю до памяти, аж нарешті сказала до своїх:

„Вже виджила! шьисте маємо, що не мемо везти мерця до дому, а витак суди го везти назад у такі робучі дни"...

Після цієї прикрої події старі й молоді громадяни, поклонившися білому хрестові, почали відходити кожне до свого воза, запрягати „тьигло" та відїздити до своїх домів на всі сторони від білого хреста. На гробах блимали горіючі свічки. От і по празнику!

Сонечко давно вже покотилося за верхи Качих Гір, потахла вечірня зоря, темрява окутала дикий світ, а з далеких доріжок, на кольонії, до білого хреста ще долітали цілющі дискантні святої пісні, Христіянської надії: „І сущим во гробіх живот дарував!"

Пора веснувати.

Непривітні згарища лісів немов виждали тепер людських рук, аби поскидали на купи попадалі недогарки дерева, повикорчовували пеньки і все тєє попалили на місцях та приготовили земленьку до первого орання.

У Світлу Середу закипіла праця коло кожної іміґрантської хатини. Чоловіки й жінки з гуртами своїх дітей (а дітей у наших іміґрантів не бракувало!) щодня, від ночі до ночі, як муравлі працювали, скидаючи в костирі та спалюючи обгорене ломачча, кожна родина на своїй фармі. При тій роботі усі вони виглядали також обвуглені та такі чорні, як і ті головні, що їх з поля прочищували. Тільки, бувало, білими зубами поблискують при розмові та, виспівуючи, „Сагайдачного" або „Качурика".

При такій роботі, та ще на свіжім повітрі, нікому з робітників не бракувало доброго апетиту до їди.

Василиха Підгірна уміла знаменито пекти та варити... На снідання, бувало, подасть на стіл варені зайчики з колешею, а на обід печені зайчики з пирогами, а вже на вечерю, то мусіла бути душенина з зайчиків, запражена мукою з салом та цебулею і макітра галушок або свіжий малай. А до того вона, було, варить раз вареници; раз колешу з салом, а в пісні дні пісну, аби душа була чиста.

За те кожної неділі грудка гарячої колеші перед кожним з нас при обіді мусіла бути завершена печеною качкою або „куропатвою".

Після такого обіду Василь любив хвалити свою дружину:

„Алеж ти, мой, кухарка! Аби ти си руки свитили. Так сми си пидрепіжив, шьо аж ньи в гелеві випірі!"

„Відихай здоров!" відповідає Анна. А, звернувши бесіду до мене, каже: „Пане прифесорь! А доцьигайтеж ви. Аби Вас Бог доцьигав. Абих дурно не вікідала працу. Не дивітси на мого старого, бо вин лица не має, аби припросив когос другого. Вин кобі сам натевкався. Я вас прошу, доцьигайте ко! Ви си ниньки таки добре наландали по болотах за тими качьками, то вам належитси".

Сполудня на Ознесіння Господнє знов навідався до Василя Юрко. Але цим разом не сам, а з цілою своєю ріднею. Бо, хоч Юрко був найближчим сусідом Василеви, то всеж таки ходити на відвідини, один до одного, по півтора милі туди й назад, і марнувати робочий час, не було розумно.

Обидві рідні стрінулися перед хатою у Василя, поздоровкалися по звичаю тай посідали собі на приспу під вікнами, і стали розмовляти:

Юрко: „Я, куме, й очам своїм не вірив бих, йик бих не видів кілько ти вже собі фарми вічьистив. То буде, брьи, ци не шьи раз так за багато, йик ти мав дідівщини в старім краю".

Анна: „Де ви си, кумку, взьили! Хиба наш город у краю був такий дуже маленький?" А подумавши хвилину: „А може й правда. Ану, Андрійку, озми плиту та шнурни нев звідців аж на тот бік, ци докинеш; бо дома ти перекидав наш город каменем аж у Лукинів сад. Ци тьимиш?"

Синок Андрійко, знайшов камінець, розмахався і кинув ним щосили в напрямі на той бік вичищеного поля, але камінець не долетів дальше як до половини того простору.

Юрко: „А шьо? Цим ти не казав, шьо вдвоє маєш більший город, йик єс мала в старім краю".

Василь, підсміхаючись з удоволення, озвався:

„Може Бог даст, шьо ньи тут доробьо, бо в краю булисми з Анвов більше панщини наймитами, йик своїми газдами.

Шьи абих си, Юрку, оцу стаєнку вікінчьив, тей зараз іду на роботу, може бих отьиги на йикий фіст, абих пригнав у в осени 'д хаті на зиму".

Юрко: „Абис без мене не йшьов на роботу, бо ґих си гнівав. Підемо разом, лиш си трохи оба обробимо. А куди хотівбис піти на роботу, ци аж до Брендону, ци тут дес ближе..."

Василь: „Показував ми пошьтар на мапі тей на мігі розказував, цьо тоту колію з Дафіну будут гет доробити аж до границі „Саскачевану", то шьос більше йик сто миль мают і цего літа поставити. Підемо на екстра „геник", тей мемо робити, доки вдасти, а йик ні, то пидемо на жнива до Брендону".

Юрко: „А ви, жинки, вже вид тепер миркуйтеси, йик мете самі без нас газдувати. Треба буде вам з дітьми городи вікопати тей понасаджувати мандибурки, фасоль, гороху, огирків, капусти, цибулі й чяснику до студніцу, абисте нас мали чьим чястувати йик вернемси з роботи, тей у зимі абисми мали все своє до хліба".

Юрчиха: „Ти тим не журиси, ікос ми з дітьми повесньуемо, лиш шьо самим нам буде тут страшно лишьитиси, бо, ади, й вовки й медведі ночами шибаютси по фармах".

Андрійко: „Пан професор казали, шьо нам лишут свій „райфал", а я з того райфла так стрільню, шьо сми зайца на сто кроків уцілив. А єк бих уздрів вовка або медведі дес на фармі, то пустю в него кулю тей му амінь зроблю"...

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

СТЕМФОРД, КОНН.

На поміч Америці і Україні.

Щоби приспішити перемогу над всіми ворогами Америки, українці міста Стемфорду беруть громадну участь теж і в семій воєнній позичці. В тій цілі є визначений один спеціяльний день для українців на закупно воєнних бондів. Наші дівчата під проводом пані Анни Нагірної будуть продавати бонди в пятницю 15. червня від год. 11 до год. 5. пополудню, в будинку Тавн Гол. Тому проситься всіх зі Стемфорд і околиці купувати додаткові бонди в той день, а через те поможемо не тільки нашій державі, але й самим собі. В попередній позичці закупили українці бондів додатково на $7,000, отже в цій позичці було побажаним ту суму перевищити.

Крім цього мусимо памятати також і за наших терплячих братів, які змушені були опустити рідні міста і села і тиняються по чужих краях. А краї ті і чужі і знищені війною, отже не багато можуть помогти нашим людям і тому всі українці цілої Америки повинні дати як найбільшу поміч тим, між якими може якраз находяться особи з родин, кожного з нас. І тому в тій цілі відбулись наради представників наших громад з цілого стейту дня 25 березня в м. Ню Гейвен, де ухвалено зарядити збірки грошей і одежі після пляну Українського Допомогового Комітету в Філядельфії. В тих нарадах брали участь чотирох делегатів від тутешніх відділів У. Н. Союзу і „Провидіння". Після повороту з нарад оба підписані секретарі відділів занялись збіркою грошей і продовж квітня і травня зібрали $131, які вже вислано до Комітету. Збірка продовжається далі і тому проситься тих, які обіцяли, щоби доручили свої жертви підписаним, або передали до парохії св. Володимира, де відбуваються збірки на ту ціль в першу неділю кожного місяця. Кождий жертводавець отримає посвідку від Комітету в Філядельфії.

Тут подаємо спис жертводавців: по $5: о. Бабак Н, Блащук В., Вальчук Павло, Дорош І., Дмитерко Р., Зап Г., Карий В., Капустинський Г., Кругляк А., Коривчак С., Кульгавич К., Мацелюх Т., проф. Микитяк А., Хома П., Черковська А.; проф. Іванчук Я. $3; по $2: Бартошак О., Корінь К., Круліковський П., Хамуляк Х.; по $1: Бреян В., Малкович М., Матрафіл М., Мацелюх В., Сливинський М., проф. Стецик М., Шавинський П., Чмир В. — Не подається тих, які зложили $37, бо вони вже були подані в „Свободі" з 1. травня.

Крім цих жертв вислали давніше по $10: відділ 350 У. Н. Союзу, відділ 108 „Провидіння", Укр. Амер. Горож. Клюб і о. ректор Гриньох С.; по $5: Процько Н., Михайлишин І. і Сидяга В. — Так що всього вислано зі Стемфорд до Комітету $186. На ту суму ціль вислано з парохії $81 до Еп. Ординаріяту в листопаді 1944.

Збірка одежі розпочалася 23. травня і перший транспорт вже вислано до складниці Комітету в Ню Йорку. При збірці і пакованню помагали проф. Нагірний Михайло і Михайлишин Ілько.

Просимо секретарів громад нашого стейту подати теж коротні звідомлення з дотеперішньої праці.

І. Михайлишин,
секр. 350 від. У. Н. Союзу.
П. Луків,
секр. 108 від. „Провидіння".

З Домашнього Фронту

„АМЕРИКАНСЬКІ РОБІТНИКИ ПРИСПІШИЛИ КОНЕЦЬ ВІЙНИ" — МЕКНАТ

ВАШИНГТОН. — Голова Воєнної Комісії Людської Сили, Пол МекНат, зробив наступну заяву:

„Світ радіє з того, що війна в Европі скінчена. Однак ми повинні памятати, що вона тільки на половину виграна.

„Ті великі зусилля, які помогли перемогти націстів, тепер треба повернути в другу сторону і приспішити перемогу на Тихоокеанському терені війни.

„Так довго як життя наших збройних сил на Тихому океані є загрожене, американські робітники на домашньому фронті за них не забудуть. Ми думаємо виробляти зброю доти, поки військовий провід не скаже нам, що має її досить.

„50,000,000 робітників вільної Америки приспішили кінець війни в Европі. Коли німці піддалися, то вони піддалися не лиш нашим збройним силам на фронті, але й нашим робітникам на домашньому фронті — в фабриках, млинах, в заводах, де продукують літаки, і на фармах. Але наша робота ще не скінчена.

„Війна тепер змінила хід, але напрям є той самий — перемога над ворогом. Ми тепер дещо відітхнули і радіємо з приводу перемоги, яку ми разом з нашими союзниками здобули, але постановім собі цілком її скінчити. Вдармо цілою силою тепер на Тихому океані". — ОВІ.

Почистьте хатні огрівачі!

ВАШИНГТОН. — Заступник адміністратора петролію, Релф К. Дейвіс, заявив, що люди, які огрівають хати оливою — повинні бути приготовані на те, що в наступнім році олива до огрівання хат буде дещо гіршої якости, як була минулої зими. Для того власне, казав заступник адміністратора, треба завчасу вичистити огрівачі (ойл борнерс) і тримати їх в доброму стані на другу зиму.

Дейвіс далі сказав, що завдяки війні — ми не все можемо дістати добру оливу на опал і тому власне треба дивитись, щоби огрівачі були чисті. В занедбаних огрівачах олива добре не горить і вони такої більше зїдають. Те саме і з форнесом", який також варта тримати в доброму стані, цебто треба чистити його. Нераз буває так, що набута в теперішний час олива не хоче горіти в огрівачі, тоді треба його приспособити так, щоби він функціонував. — ОВІ.

РОБІТНИЦІ Й РОБІТНИКИ

Як шукаєте за працею, або хочете змінити цю, що тепер маєте, на кращу, то зголосіться до тих підприємств, котрі подають оголошення за робітницями й робітниками в „Свободі". Зголошуючись у них скажіть їм виразно, що ви читали їхні оголошення в нашій часописи.

ПОШУКУЄМО 445 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

54)	Український Відділ Несення Негайної Помочі, Інк., Ню Йорк, Н. Й.	$100.00
55)	Корект Лондрі Ко., Норт Арлінгтон, Н. Дж.	100.00
	Разом	$ 200.00
	Попередно проголошено	5,300.00
	Разом	$5,500.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA

P. O. Box: 346. Jersey City 3, N. J.

УВАГА! БЕЙОН, Н. ДЖ.! УВАГА!

МІСЯЧНІ Й ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

ЧЛЕНІВ ВІДДІЛУ 213 У. Н. СОЮЗУ

відбудуться

В ПЯТНИЦЮ, 8. КВІТНЯ (JUNE 8, 1945)

в годині 7. вечір

В У. Н. ДОМІ, 33 ВЕСТ 19. ВУЛ., БЕЙОН, Н. ДЖ.

На ці збори повинні прийти всі члени, бо крім біжучих відділових справ ми обговоримо на цих зборах також інші важні організаційні справи. В організаційних справах буде промовляти організатор У. Н. Союзу, **А. Маланчук.**

ЗА УРЯД ВІДДІЛУ 213 У. Н. СОЮЗУ:

Ю. Бойко, предсідник **А. Бирич**, секретар

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ҐЕН. ХОР. МАРКО БЕЗРУЧКО

В листах з Европи, які одержуємо, все раз-у-раз доносять нам про смерть видатних українських людей. Ось повідомляють мене, що в Варшаві помер ґенерал хорунжий Марко Безручко. Цій видатній особі хочу присвятити отсей скромний спогад.

Після повалення гетьмана П. Скоропадського Ґенеральний Штаб Української Армії доручив ґенералови М. Безручкови сформувати 6-ту Стрілецьку Січову Дивізію. Підготовча праця на формування дивізії була серед найтяжчих обставин політичного і щоденонго життя. То були часи, коли після яскравого висову одного з наших земляків: — „не було на світі просвіту, здавалось забув нас сам Бог". Січові стрільці тай старшини, як матеріял, тоді ходили як тіні від недоїдання і тифу. Та кращі з них, сильніші вірою, під проводом міцного духом і твердого серцем командира 6. дивізії ґенерала Безручка, здолали таки сформувати дивізію, щоб на чолі з ним піти на те велике діло служби Отчизні — на найбільше в світі діло саможертви. І ця хоробра дивізія, на чолі з ґенералом Безручком пішла на це велике і святе діло з вірою в правоту своєї справи. Ця дивізія під проводом бойового командира доконала чудес підчас наступу на Київ, а потім і відступу в голодних лісах на Волині і Поліссія, де січові стрільці відбивались як льви від часами в десятеро сильнішого ворога. Не дарма большевицьке вище командування не радило частинам червоної армії робити прориви на участках 6. Стрілецької Дивізії. Це було під Пергою-Яровою, майже кожна річка на Волинськім Полісі була свідком вищої відважної боротьби і безоглядної саможертви. В той час московсько-азіятські червоні володарі намагалися вдертись в Европу, але українське військо, а найбільше 6. Дивізія стримала большевиків під проводом ґенерала Безручка, нагадуючого стаордавньоого Леоніда. Стримала цей наступ. 6. С. С. Дивізія безупинно, майже не відпочиваючи, билась з ворогом, тратячи в упертих боях своїх вірних побратимів від Ніжнева аж до Бару. А слава про них бігла полями України далеко попереду їх... Ми були спокійні, ми не боялись, бо знали, що до нас прийде 6-та дивізія", говорили мешканці м. Бару. Ця дивізія відходила лише тоді, коли приходив наказ відійти. Стрільці під умілим проводом проявляли нелюдську впертість, завзятість і високий взірець мужности. Вони доказали, що були готові вмерти за Україну і умирали за неї.

Так було...

6. С. С. дивізія була бойова частина, а стала бойовою тому, бо ґенерал Безручко, коли формував дивізію, то брав до неї виключно чесних, ідейних, нічим незаплямлених старшин і стрільців. В цій дивізії були наддніпрянці, але було досить велике число галицьких стрільців і старшин, було трохи і буковинців. Один з галицьких старшин, полк. Роман Сушко, був помічником командира. Ця дивізія була модерною військовою частиною. Стрільці мали гарну військову уніформу.

Та обставини склались так невідрадно, що українське військо було примушене залишити Рідний Край і опинилось в польських інтернованих таборах.

В такій гарній бойовій дивізії бракувало ще свого військового священика. Я і звернувся до ґенерала Безручка і запропонував йому свої послуги обслугувати в стані священика рідне військо. Так і сталось.

В інтернованих таборах ґенерал Безручко був все начальником групи. І тут за ґратами ґенерал Безручко все турбувався поліпшити долю всіх козаків і старшин. Завдяки його заходам повстали в тих таборах всілякі культурні установи: школи, театри, друкарні, ґазети, журнали, бібліотеки і т. п. Я використовував нагоду і теж при помочі ґенерала Безручка друкував молитовники, церковні книжки і „Релігійно Науковий Вістник".

Перебуваючи в таборах все ходили чутки, що підготовляється в Україні повстання. І дійсно в листопаді 1921 р. виїхало з таборів 1000 смільчаків героїв на повстання. Між і. з нашої 6. С. С. дивізії виїхало під проводом полк. Р. Сушка найбільше хоробрих вояків. Пригадую, як ото перед відходом приходили до мене вояки і просили благословіння і молитов, ідучи з порожними руками в бій. Загального повстання в Україні не було, а повстанці вояки пішли на мученичу смерть. Коли большевики розстрілювали в Базарі 359 вояків повстанців, то стрілець 6. Дивізії Щербак сказав комуністам перед розстрілом таке:

„Я, козак 6. Стрілецької Дивізії, від себе і козаків, яких я знаю, кажу вам: ми знаємо, що нас чекає й ми не боїмось смерти, але до вас служити не підемо. Колиж ви нас побєте, то знайте, що за нас вам помстить весь український нарід, а коли до українських козаків дійде чутка про вашу ганебну роботу, то за кров нашу вони нищити будуть все, що має хоч малий звязок з вами, каторжане. Ми боремось за ідею. Знаємо, що богато з нас складуть голови, але твердо віримо, що переможемо. Ви це знаєте добре... Убивайте, каторжане, ми готові..."

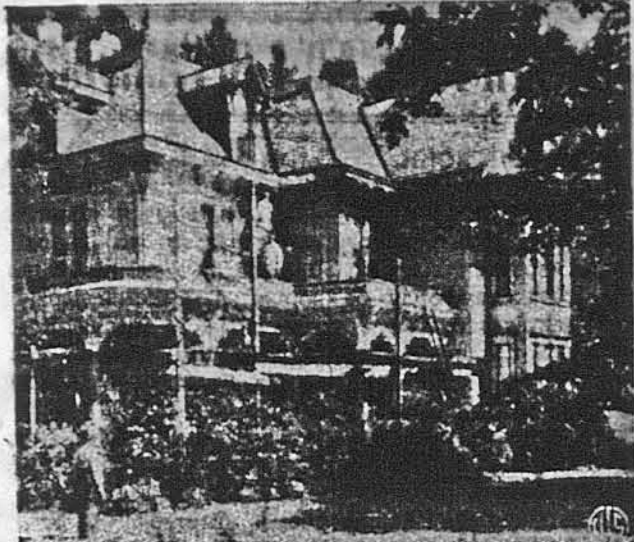
* *

Табори інтерновані були зліквідовані 1. травня 1924 р.

Ґенерал Безручко виїхав до Варшави, жив ввесь час там, та десь в 1935 р. тяжко заслаб. Переживав душевні муки, довший час мучився і в Варшаві помер. На жаль не подано, якого дня, місяця і року він помер.

Ось так відійшла від українського народу талановита, ідейна, військова людина в таку пору, коли так йому потрібно характерних та ідейних людей.

о. Петро Білон.

ЛІТНІЙ БІЛИЙ ДІМ.—Індепенденс, Мізурі, маленьке містечко, стане незабаром загально відомим, бо там проведе літо президент Труман з родиною у своїм власнім домі, який бачимо на образку.

ВИРІВНАЙМО ПРІРВУ: ДБАЙМО ЗА РІДНУ ШКОЛУ.

Історія Західної України напише золоту сторінку, коли буде описувати боротьбу Рідної Школи за душу української дитини. Сьогодня не можна собі навіть представити, як виглядав би український нарід на З. Україні без праці цеї велитенської інституції.

Тут на американському континенті, справа Рідної Школи не є такою, якою вона була в З. Україні, бо тут цілком інші обставини. Тут маємо свободу, жадного переслідування тут нема і через те не доцінюємо великої ваги Рідної Школи. І длятого вже сьогодня стоять многі наші установи пусткою, коли брати під увагу молоде покоління. Очевидно, що діти виховані без належної підготовки в родині, без знання української історії й світлого минулого, останутьcя для нас все чужими. Між ними і родичами виростає прірва, іноді дуже болюча, та на жаль, вина тут самих родичів, що не подбали навчити своїх дітей свого і тимсамим шанувати сивий волос батька й матері. А на доказ того, нехай послужать ті три фраґменти, які взяті з нашого тут життя.

В одній вищій філядельфійській школі, в 1937 році, мав відбутись міжнародній музичний Фестивал, в якому брали участь самі студенти, а між ними й наша студентка. Комісія, яка провірювала намічені в програмі музичні твори, стояла на тому, що композиції повинні належати до того народу, з якого походить студент чи студентка, що має виступати. Показалося, що наша студентка взагалі не знала, чи її нарід має якусь клясичну музику. Родичі її взагалі музики не знали. Та в пригоді став один зі свояків в Канаді, який негайно вислав потрібні українські композиції. Та комісія вирішила, що українська музика належить кому іншому, а вона, як „рутініен", повинна грати композиції свого „рутенського" народу. По довгих вияснениях, справу полагоджено. Та як почувалась ота молода українка перед комісією?

Вчасі теперішної війни хлопець з американської армії отримує призначення до Вашингтону на важну радіову позицію. В формулярі треба було подати своє національне походження і родинну хронольоґію до прадіда. Хлопець подав „рутініен" як свою національність. Про родинну хронольоґію не міг написати нічого, бо взагалі, як американець, тим ніколи не цікавився. Здивувався не мало, коли довідався в команді, що такого нарбду як „рутініен" взагалі немає. Тим разом стрий з Канади прийшов на поміч і між Вашингтоном та Торонтом пішла жива переписка. Справу вкінці вияснено, але добру і цікаву посаду заняв за той час хтось інший. Що сьогодня думає хлопець про своїх родичів — не трудно догадатись.

В одній родині є семеро дітей. Шестеро подружені і всі подружа мішані. Сема дочка заручена за поляком. Родичі, побачивши, що не є добре з попередними подружами, не годяться. Вислід: дочка втікла з дому і невінчана зникла у розлогих просторах Америки зі своїм судженим. Лишились родичі на старість круглими сиротами, бо діти розбрились, кожне у свій власний вирій.

„Краще пізно, як ніколи" — каже наша народна приповідка. Дещо ще можна направити. Тому обовязком родичів є подбати про те, щоб їхні діти були в Рідній Школі, зараз, тепер. Спасати треба ще те, що можна спасти. Нехай родичі дадуть дітям те, що дають інші народи своїм дітям. Американські діти за маєтком не питають. Але вони горді, коли їх родичі можуть їм дати вдоволяючу відповідь на різні питання, на які їхня буйна уява не може відповісти. Говорити дітям про краєві корчми, бійки, босе ходження, що мало місце 30 літ тому — дітям не імпонує. Зате люблять слухати про визвольну боротьбу України, про славних наших людей, та все те, що записане в нашій Книзі Битія, з якої черпала силу ті всі, що ішли в нерівний бій за краще завтра. Очевидно, не всі родичі знають свою історію, тому саме дайте своїх дітей Рідній Школі і дбайте про неї, а вона напевно віддасть вам ваших дітей із широким та рідним світоглядом.

Згадую за це, бо з початком липня Українське Національне Обеднання в Виніпеґу, Манітоба, відкриває шесті з ряду Вищі Освітні Курси. На тих курсах навчається молодь української мови, історії, літератури; там підготують її на учительську працю; подадуть їй історію української музики, там пізнає вона багато з цього, що називається українською культурою. І коли хто бажає добра своїм дітям, хай подбає про те, якщо це можливе, щоб його дитина була на такому курсі.

Евген Дудра,
Торонто, Онт.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 9. червня, точно в годині 7:30 ввечір, в церковній галі, 35 Варен ул. Просимо всіх членів і членкинь прийти на збори і вислухати звіту уряду і контр. комісії. Буде богато важних справ до полагодження. Не приявний на зборах член підлягає карі 1 дол., а урядник 2 дол. — За уряд: В. Ґеба, предс.; Г. Райнгардт, кас.; Т. Соколовський, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться в суботу,. 9. червня, в год. 8. ввечір, в У. Н. Домі, 214-216 Фултон ул. Кожний член обовязково має бути на цих зборах, бо це є піврічні збори. Кожний член має взяти тікет на спільний союзовий баль, а також буде роздана дивіденда від У. Н. Союзу. Довгуючі члени мають вирівнати свої вкладки. Просимо привести нових членів до Союзу, за що отримаєте нагороду. — П. Остапчук, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Піврічні збори Бр. св. Василія, від. 339, відбудуться в суботу, 9. червня, в год. 7. ввечір, в домі Громади, 3322 Н. Лавренс ул. Просимо всіх членів бути на цих зборах, бо маємо важні справи і буде звіт котролі за 6 місяців. — За уряд: І. Сорока, ст., предс.; І. Сорока, мол., кас.; А. Хромяк, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 3. червня 1945 року помер
ПРОКІП ДУБИК,
довголітній член Українського Запомогового Тов. Дністер, від. 361 У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Покійний походив зі села Скнилів, пов. Золочів, Зах. Україна. Полишив у смутку жену Юлію та трьох синів Михайла і Миколу, котрі служать в Американській Армії, та Василя в дома. Похорон відбудеться в пятницю, 8. червня 1945 р., в год. 9 рано з похоронного заведення Петра Яреми 129 Іст 7-ма вул. до церкви св. Юрія при Семій вул. Проситься всіх членів вільних від праці прибути на похорон. — В. Й. П.

П. Кучма.

ТАРЗАН, ч. 1189. Подвійна небезпека.

Смакуючи свою перевагу, Торвальд подержав Тарзана вгорі, готовий скинути його в пропасть.

Одначе Тарзан навіть у такій небезпеці заховав спокій. І він взявся на очайдушний спосіб.

Він ударив свого ворога з незвичайною силою. Торвальд захитався й впав назад. Тарзан вирвався йому з рук.

„Тепер ми його вбємо", сказав один з Гітлерових сторожів.